

ВИСНОВОК

щодо проекту Закону про суд присяжних
(реєстр. № 3843 від 14 липня 2020 року)

та проекту Закону про внесення змін до деяких законів України
щодо забезпечення участі громадян України у здійсненні правосуддя
(реєстр. № 4192 від 05 жовтня 2020 року)

За дорученнями Голови Верховної Ради України від 14 липня та 06 жовтня 2020 року відповідно Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 27 вересня 2024 року (протокол № 170) проект Закону про суд присяжних (реєстр. № 3843 від 14 липня 2020 року), поданий народними депутатами України Фроловим П.В. та іншими народними депутатами України (далі – Законопроект № 3843), проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення участі громадян України у здійсненні правосуддя (реєстр. № 4192 від 05 жовтня 2020 року), поданий Кабінетом Міністрів України (далі – Законопроект № 4192), та встановив таке.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту № 3843 його метою є забезпечення реалізації статті 124 Конституції України щодо безпосередньої участі народу у здійсненні правосуддя через присяжних.

Для досягнення зазначеної мети авторами пропонується прийняти новий Закон про суд присяжних, яким, зокрема, визначити поняття, юрисдикцію, склад суду присяжних, унормувати порядок формування Лави присяжних та вимоги до присяжного, встановити його права і обов'язки, підстави й порядок увільнення присяжного від виконання обов'язків, механізм усунення присяжного та заміни вибулого основного присяжного запасним, окреслити основні питання, які повинні вирішити присяжні, порядок наради й голосування присяжних при ухваленні вердикту, визначити види рішень головуючого судді в суді присяжних, підстави оскарження вироку суду присяжних, гарантії прав та матеріально-фінансове забезпечення присяжних тощо. Крім того, Законопроектом пропонується внести відповідні зміни до законів України «Про запобігання корупції», «Про Вищу раду правосуддя», «Про Державний реєстр виборців» та Цивільного процесуального кодексу України.

Інститут законодавства Апарату Верховної Ради України та Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловили зауваження до Законопроекту № 3843.

Вища рада правосуддя вважає, що Законопроект № 3843 потребує доопрацювання.

Верховний Суд та Міністерство юстиції України не підтримують прийняття Законопроекту № 3843.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини підтримує Законопроект № 3843 за умови врахування висловлених зауважень та пропозицій.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту № 4192 його метою є комплексне удосконалення порядку залучення громадян до участі у здійсненні правосуддя та спрощення порядку формування списку присяжних шляхом отримання інформації з Державного реєстру виборців.

Для досягнення зазначеної мети Урядом України пропонується доповнити новою частиною дев'ятою статтю 26 Закону України «Про Державний реєстр виборців», якою передбачити, що під час здійснення повноважень з формування списку присяжних Державна судова адміністрація України має право отримувати з Реєстру інформацію, необхідну для відбору виборців, а також передбачається внести зміни до частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», якими виключити присяжних із переліку осіб, які зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету у своєму висновку зазначив, що Законопроект № 4192 не матиме впливу на показники бюджету та у разі прийняття як закону він може набирати чинності у термін, визначений автором Законопроекту № 4192.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило зауваження до Законопроекту № 4192.

Інститут законодавства Апарату Верховної Ради України та Верховний Суд підтримують прийняття Законопроекту № 4192.

Розглянувши подані законопроекти, члени Комітету зазначили про таке.

Статтею 124 Конституції України встановлено, що народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних. У статті 127 Основного Закону України передбачено, що у визначених законом випадках правосуддя може здійснюватися за участю присяжних. Крім того, у статті 129 Конституції України визначено, що судочинство провадиться суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних.

Положеннями Конституції України передбачено, що судоустрій, судочинство визначаються виключно законами України (пункт 14 частини першої статті 92). Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Члени Комітету підтримують ідею реформування інституту присяжних в Україні, адже функціонування суду присяжних можна розглядати як основний спосіб народовладдя у сфері правосуддя та гарантію прозорості і демократичних цінностей.

Аналізуючи структурне наповнення поданих законопроектів, слід зазначити, що предмет правового регулювання є ширшим в Законопроекті № 3843, ніж в Законопроекті № 4192. Крім того, частина положень (щодо зміни до Закону України «Про запобігання корупції») є однаковими в обох законопроектах. До того ж, зміни до Закону України «Про Державний реєстр виборців» є також в обох законопроектах, але дещо відрізняються за змістом.

Обговоривши положення поданих законопроектів з урахуванням висловлених до них зауважень і пропозицій, члени Комітету зазначили, що під час розгляду Законопроекту № 3843 є необхідність застосування положень частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України в частині слухних положень, які запропоновані Законопроектом № 4192.

Врахувавши вищевикладене та обговоривши подані законопроекти, відповідно до статей 111, 114 і 116 Регламенту Верховної Ради України Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про суд присяжних (реєстр. № 3843 від 14 липня 2020 року), поданий народними депутатами України Фроловим П.В. та іншими народними депутатами України, за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу, у зв'язку з цим проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення участі громадян України у здійсненні правосуддя (реєстр. № 4192 від 05 жовтня 2020 року), поданий Кабінетом Міністрів України, відхилити.

2. Запропонувати суб'єкту законодавчої ініціативи, який подав проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення участі громадян України у здійсненні правосуддя (реєстр. № 4192 від 05 жовтня 2020 року), оформити цей законопроект як пропозиції і поправки до проекту Закону про суд присяжних (реєстр. № 3843 від 14 липня 2020 року) у разі прийняття його як закону.

3. Звернутись до Голови Верховної Ради України з пропозицією оголосити на пленарному засіданні під час розгляду проекту Закону про суд присяжних (реєстр. № 3843 від 14 липня 2020 року) відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України про необхідність внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у тексті законопроекту, інших структурних частин законопроекту та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання законопроекту.

4. Визначити доповідачем під час розгляду цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України народного депутата України, заступника Голови Комітету Павліша П.В.

Голова Комітету

Д.В. МАСЛОВ

